

Hoe ver is de lat voor taal opgeschoven?

Stand van zaken talenbeleid basis- en secundair onderwijs

Bijlage bij persbericht 16/12/2008

Met de talenbeleidsnota "De lat hoog voor talen. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken" gaven we aan dat elke basis- en secundaire school werk moet maken van een talenbeleid. Als we een goed talenbeleid willen voeren voor alle leerlingen moeten we er samen voor gaan. We ondersteunen dit talenbeleid met heel wat maatregelen zoals GOK+uren, taaltoetsen, nascholing, ... Hoe ver staan we vandaag met het talenbeleid?

1. Talenwebsite

Vanaf vandaag is de talenwebsite www.delathoogvoortalen.be online. KlasCement ontwikkelde deze website in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming en deze is opgevat als een informatie- en communicatiekanaal voor en door leraren uit het basis- en secundair onderwijs. Ze komen via deze website met elkaars praktijk in contact en vinden links naar interessante informatie, nascholingen en websites. Zo kunnen ze hun lessen nog boeiender, efficiënter en dynamischer maken en de lat voor talen hoog leggen. Bijdragen worden door geregistreerde leden aangeleverd en vallen onder het opnamebeleid en de kwaliteitscriteria van KlasCement.

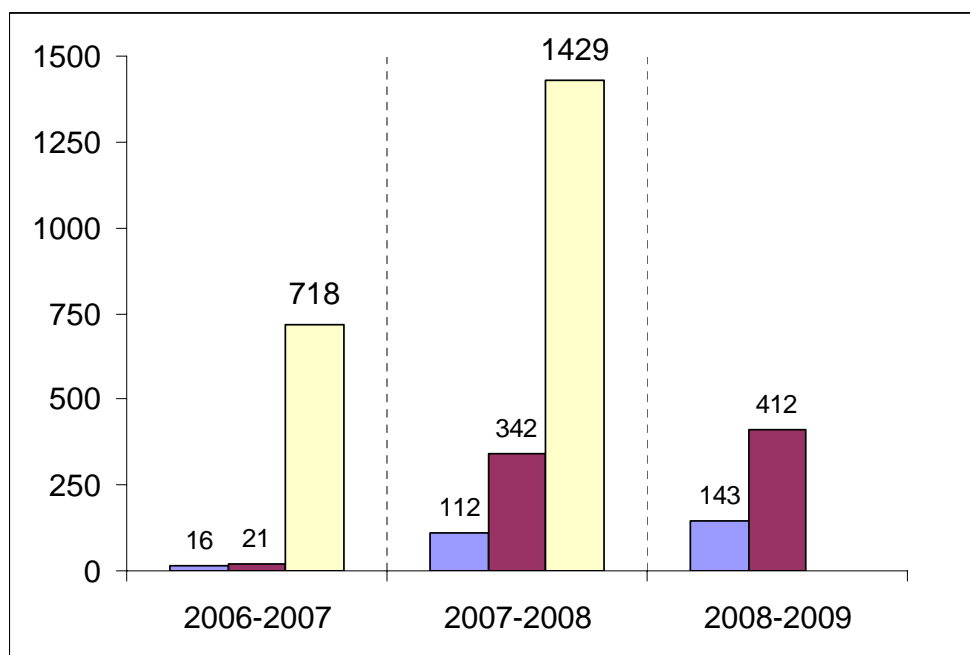
2. Basiscompetenties van leraren

Elke leraar is een taalleraar, want Nederlands wordt bv. ook gebruikt in de les geschiedenis of wiskunde. Om dit te benadrukken werden taalcompetenties expliciet opgenomen in het lijstje van wat alle leraren moeten kennen en kunnen, de zogenaamde basiscompetenties. Om leraren hier in te ondersteunen werd het volledige nascholingsaanbod van het Ministerie van Onderwijs en Vorming sinds vorig schooljaar in het licht van taal gezet. Wegens het succes investeert minister Vandenbroucke dit schooljaar ca. 1,5 miljoen euro in de verderzetting van deze nascholingen. De lerarenopleidingen spelen via expertisenetwerken en een regionaal platform op deze ontwikkelingen in.

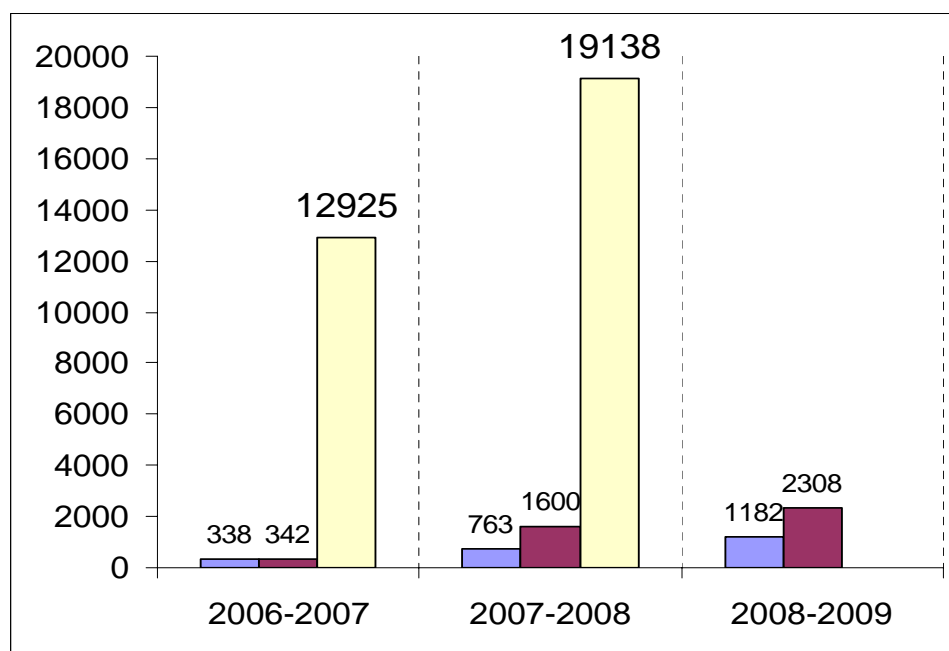
3. Gelijke onderwijskansen vanaf de kleuterklas

Tijdens het Jaar van de Kleuter werden er allerlei initiatieven genomen om jonge kleutertjes aan te trekken en vlot te laten instappen om zo taal- en schoolachterstand in de kiem te smoren. O.a. het systeem van de zogenaamde instapklasjes, de klasjes voor de jongste kleuters, veranderde. Sinds het Jaar van de Kleuter worden instaplestijden op een meer voordelige manier berekend. Hierdoor komt er sneller een extra leerkracht voor enkele uren vrij en krijgen de jongste kleuters extra begeleiding. Op het einde van het schooljaar 2007-2008 was de extra omkadering voor de jongste kleuters verdubbeld (uitgedrukt in voltijdse krachten). 1429 scholen konden 19.138 extra lestijden voor instapklasjes aanvragen tegenover 718 scholen en 12.925 uren in het oude systeem. Voorlopige cijfers van de eerste twee instapdagen tonen opnieuw een stijging van het aantal extra lestijden voor instapklasjes. Sinds 1 september 2008 is het systeem verder versoepeld. Voor elke nieuwe kleuter krijgt de school nu één extra lestijd extra. Voordien was dat maar 0,8 lesuur. Omdat directies moeilijk kleuteronderwijzers vinden voor enkele uren, voerden we een tweede verbetering in. Sinds dit schooljaar kunnen scholen die geen

kleuteronderwijzer vinden om de instaplestijden in te vullen een kinderverzorgster aanstellen.

Evolutie van het aantal scholen met lestijden voor instapklasjes

Evolutie van het aantal lestijden voor instapklasjes

Scholen met veel kansarme kleuters kunnen sinds vorig schooljaar rekenen op GOK+uren. Hiermee kunnen extra kleuterjuffen aan het werk, met opnieuw kleinere klasjes tot gevolg. Zo komen de kleuters meer aan het woord en leraren kunnen meer tijd vrijmaken om naar hen te luisteren. Dat stimuleert dan weer de taalvaardigheid van de kinderen in het Nederlands. Daarnaast is er intensieve begeleiding voor kleuteronderwijzers met veel anderstalige kleuters in de klas. Door de toekenning van 3808 GOK+uren zijn er tijdens het Jaar van de Kleuter in totaal 157 voltijdse jobs voor kleuterjuffen bijgekomen. Tijdens het schooljaar 2008-2009 stijgt het aantal scholen dat kan beroep doen op GOK+lestijden met ca. 100 (+ 808.000 euro). 417 scholen kunnen nu beroep doen op GOK+uren. Het aantal voltijdse jobs stijgt nog eens met 22.

Jaar	Lestijden
2007-2008	3808
2008-2009	4342

Evolutie GOK+lestijden

Om de taal- en leerachterstand verder in te dijen, voeren we nieuwe inschrijvingsvoorwaarden in voor het lager onderwijs. De engagementsverklaring voor het basis- en secundair onderwijs vraagt van ouders o.a. een positieve houding tegenover het Nederlands als onderwijstaal. Om de taalvaardigheid te verbeteren, moet er ook buiten de school(tijd) een voldoende aanbod van Nederlandstalige activiteiten voorzien worden. We zetten scholen aan om samen te werken met Nederlandstalige buitenschoolse initiatieven. Anderstalige ouders sporen we op die manier aan om positief in te spelen op de schooltaal.

4. Peilingen Nederlands en Frans

Met de peilingen Nederlands en Frans gingen we na of de leerlingen de eindtermen bereiken die tien jaar geleden door het Vlaamse Parlement zijn vastgelegd. Voor dit onderzoek werd een representatieve steekproef van basis- en secundaire scholen genomen. De peilingen geven op die manier een betrouwbaar beeld van de toestand over heel Vlaanderen.

Zowel uit de peiling Nederlands als Frans blijkt het grote belang van goede taalstrategieën bij lezen en luisteren. Jongeren laten zien dat talen verwant zijn (denk bv. aan “dansen” in het Nederlands dat “danser” wordt in het Frans en “to dance” in het Engels), maakt dat ze meer zelfvertrouwen krijgen bij het leren van talen. Verder bleek er nood aan afstemming tussen de lagere school en het secundair onderwijs. Een geleidelijke opbouw van eindtermen Frans vanaf het vijfde leerjaar tot het einde van de eerste graad secundair onderwijs is cruciaal. Op die manier zullen leraren van de eerste graad naadloos kunnen aansluiten op wat de kinderen in de lagere school al geleerd hebben.

5. Paralleltoetsen

Voor scholen die buiten de steekproef vallen, voorzien we paralleltoetsen. Deze toetsen meten hetzelfde als de toetsen van de peiling maar met andere opdrachten.

Scholen kunnen zo nagaan hoe zij als school op de betrokken deelvaardigheid voor Nederlands of Frans scoren. De paralleltoetsen zijn klaar, maar scholen kunnen er nog niet mee aan de slag. Momenteel wordt gewerkt aan een gebruiksvriendelijk systeem voor het verwerken van de resultaten en het geven van feedback aan de scholen. Eenmaal dit technisch klaar is, zullen de toetsen online komen. De afname van deze toetsen kan in elk geval pas op het einde van het schooljaar als de leerlingen alle leerstof van het basisonderwijs of de eerste graad secundair achter de rug hebben. We maken afspraken met de pedagogische begeleiding om scholen te helpen bij het gebruik van deze toetsen.

6. Herziening eindtermen Nederlands en moderne vreemde talen

De eindtermen Nederlands taalbeschouwing werden kritisch onderzocht en geactualiseerd. Om een taal goed te kennen en te spreken, hebben leerlingen inzicht nodig in taalstructuren. In de nieuwe eindtermen komt taalbeschouwing meer aan bod met oog voor samenhang tussen het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs. Een heldere lijst met taaltermen moet duidelijkheid scheppen in het basis- en secundair onderwijs. Zo zal geen verwarring meer bestaan over benamingen zoals werkwoord (en geen doewoord) en infinitief (en geen noemvorm of onbepaalde wijs). De nieuwe eindtermen in het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs zullen gelden vanaf het schooljaar 2010-2011.

De vloeiende leerlijn is ook een aandachtspunt bij de lopende herziening van de eindtermen moderne vreemde talen. Daarnaast worden Frans en Engels verplichte vakken in het tso en kso en moeten leerlingen in het bso minstens één vreemde taal leren. Deze nieuwe eindtermen gaan vanaf 2012-2013 in voege.

Jaar	Taal	Onderwijsniveau	Onderwijstype
2010-2011	Nederlands	BaO	
	MVT	SO1	
	MVT	SO2	Bso
2012-2013	MVT	SO2	Aso/kso/tso
	MVT	SO3	Bso
2014-2015	MVT	SO3	Aso/kso/tso
	MVT	SO3	Bso (7de jaar)

Ingangsdatum herziene eindtermen
(MVT = moderne vreemde talen)

7. Taaltoets

Scholen kunnen sinds september 2008 beroep doen op een taaltoets. Met de SALTO-luistertoets meten ze de taalvaardigheid van kinderen die instappen in het eerste leerjaar. De resultaten van de toets geven aan welke leerlingen extra zorg en ondersteuning nodig hebben op het vlak van taalvaardigheid. Scholen kunnen hierdoor korter op de bal spelen en kinderen sneller de juiste begeleiding geven.

8. CLIL

Sinds 1 september 2007 loopt in negen secundaire scholen een proefproject voor meertalig onderwijs. Deze scholen experimenteren drie jaar lang onder wetenschappelijke begeleiding met Content and Language Integrated Learning (CLIL). De leerlingen krijgen ongeveer 15% van de lessen in het Frans of Engels. De ervaringen van de negen proeftuinen zullen mee bepalen welke weg Vlaanderen inslaat voor meertalig onderwijs. Na één jaar CLIL zijn de voorlopige ervaringen redelijk positief. In de eerste en tweede graad merken de leraren en leerlingen een grote leerwinst op vlak van taalbeheersing. De leraren merken ook een verbetering van het grammaticale inzicht. De leerwinst van leerlingen in de derde graad is minder opvallend.

Soort leerlingen	2007-2008	2008-2009		
		Over van 2007-2008	Nieuw 2008-2009	Totaal 2008-2009
SO1 (Frans)	36	19	82	101
SO2 aso (Frans)	17	16	12	28
SO2 tso (Frans)	18	15	18	33
SO3 aso (Frans)	0	0	0	0
SO3 aso (Engels)	60	48	52	100
SO3 tso (Frans)	0	0	0	0
SO3 tso (Engels)	54	30	50	80
Totaal	175	128	214	342

Leerlingen die deelnemen aan CLIL-project

9. Taaluitwisselingen

Taaluitwisselingen tussen leerlingen, leraren en directies zijn een stuk eenvoudiger geworden. Er zijn uitwisselingen mogelijk in het kader van het Prins Filipfonds (zie tabel), er zijn uitwisselingen tussen de Brusselse scholen (vorig schooljaar 4 uitwisselingen, dit schooljaar 19 uitwisselingen tussen twee scholen met in totaal 500 leerlingen) en taalstages in Wallonië. Deze taaluitwisselingen en –stages geven leerlingen, leraren en directies de kans om hun kennis van het Frans of Duits te verbeteren en de andere talengemeenschap beter te leren kennen.

Aantal Uitwisselingen	Met leerlingen	Met leerkrachten	Met directies
2007	46		
2008	84	14	6

Uitwisselingen Prins Filipfonds

Voor wie?	Aantal Ingeschrevenen	Locatie	Wanneer
Leraren BaO	43 (geselecteerd uit meer dan 70 kandidaten)	Aarlen-Thiaumont	4 - 9 november 2007
Leraren BaO	29	Aarlen-Thiaumont	4 - 9 mei 2008
Leraren BaO en SO1	34	Esneux	23 - 28 november 2008
Leraren BaO	> 400	Besancon, Vichy, Grenoble, Toulon	sinds 1996

Taalstages voor leraren